

Online leren spreken met SpeakApps

Spreken is een van de moeilijkste vaardigheden bij het leren van een nieuwe taal. Vaak heeft men te weinig gelegenheid in de klas – of daarbuiten – om te oefenen met spreken. De vluchtige aard van taal als gesproken medium maakt het ook moeilijk om leerders feedback te geven op hun mondelinge prestaties. Zij kunnen hun spreekvaardigheid dan nauwelijks corrigeren en verbeteren, tenzij de spreekopdrachten worden opgenomen. Voicerecorders, smartphones of mp3-spelers in de les kunnen dan uitkomst bieden. Bij het Talencentrum van de Rijksuniversiteit Groningen gebruiken we al geruime tijd voicerecorders in het taalonderwijs om de mondelinge vaardigheden mee te oefenen. Dat houdt in dat docenten een aantal keer een of meerdere voicerecorders meenemen naar de les om opnames te maken. Soms gebruiken leerders ook hun smartphones. Het gebruik van zowel de voicerecorder als de smartphone vraagt echter nogal wat organisatie tijdens en administratie na afloop van de les. De docent stuurt de opnames bijvoorbeeld weer per e-mail naar de leerders of zet ze op een digitale leeromgeving, waarna men de eigen opname en/of die van de anderen kan beoordelen en van feedback kan voorzien.

Alternatieven

Als er nu in de taal cursus gebruik wordt gemaakt van een digitale leeromgeving, kan de spreekvaardigheid ook met

andere, minder tijdrovende middelen extra worden geoefend en verbeterd. SpeakApps (een EU LLP Project, waar ook de Rijksuniversiteit Groningen aan deelneemt) helpt via diverse online toepassingen leerders met hun spreek- en gespreksvaardigheid. Dit betekent dat men buiten de klas om extra kan oefenen, online, met de mondelinge productie en interactie in een vreemde taal. Er zijn drie applicaties: een blog met bijdragen in tekst en audio en video (Langblog); een omgeving voor gezamenlijke videosessies (Videochat); en een applicatie waar twee leerders ieder van achter hun eigen computer zelfstandig een serie gerichte taken kunnen doorlopen (Tandem).

Langblog is uitgebreid met een audio- en videoplugin waarmee de docent en de leerders in audio of video op elkaars bijdragen kunnen reageren. De opnames kunnen daarna op een centrale plek (in het blog) worden beluisterd en er kan feedback worden gegeven. Het principe is hetzelfde als dat van een blog, waarbij men ook in het reactieveld kan reageren, alleen zijn er nu audio- en videoreactiemogelijkheden aan toegevoegd. Men kan net zolang oefenen totdat men tevreden is en de opname ('de reactie') publiceert. Het is natuurlijk belangrijk dat de leerders spontaan spreken en niet te lang van stof zijn, zodat de docent de tijd heeft om de opnames te beluisteren en te beoordelen. Eén of twee minuten om

je in een vreemde taal voor te stellen, is vaak al lang genoeg. Datzelfde geldt voor opdrachten waarbij men iets moet beschrijven, informatie moet geven of advies.

Langblog is er voor de asynchrone communicatie (men is niet op hetzelfde moment online) om de mondelinge productie, de spreekvaardigheid, te kunnen oefenen. Videochat is daarentegen ontwikkeld voor de mondelinge interactie, de gespreksvaardigheid tussen leerders onderling en/of docent. Hier zijn verschillende opdrachten mogelijk, zoals rollenspellen doen, vergaderen, afspraken maken, samen een reis plannen enzovoort. Deze applicatie werkt voor kleine groepen van vier tot zes personen. Men kan gesprekken voeren (met audio of

OPENSOURCE TOEPASSINGEN

Langblog, Videochat en Tandem zijn opensource toepassingen. Dit betekent dat de software vrij te gebruiken is en scholen de software in de eigen leeromgeving kunnen installeren. Men kan er ook voor kiezen om de software niet zelf te onderhouden maar extern te hosten. In Groningen hebben we de applicaties bijvoorbeeld geïntegreerd in onze digitale leeromgeving Blackboard.

Foto: Anda van Riet

video) en er is een chatruimte. Leerders kunnen zelfstandig werken, want met de opnamefunctie kan men heel eenvoudig opnames maken. Deze opnames worden daarna automatisch gearchiveerd, waarna de leerder of de docent het gesprek kan analyseren en beoordelen. Zo kun je terugluisteren naar de opname als geheel maar ook naar de afzonderlijke bijdragen. Dit maakt het mogelijk om de conversatie op meerdere aspecten te beoordelen en de verschillende sprekers van feedback te voorzien. Leerders krijgen hierdoor ook zelf inzicht in hun bijdrage aan de conversatie.

De derde applicatie is Tandem. Net als Videochat is Tandem een applicatie om de mondelinge interactie mee te

oefenen, maar anders dan bij Videochat werkt men alleen in tweetallen en moet men gebruikmaken van externe software om met elkaar te communiceren, zoals Skype of Facetime. Men kan elkaar uitnodigen voor een serie opdrachten die men ieder apart van achter de eigen computer kan doorlopen. Er is de keus uit taken met dezelfde input (reageren op een stelling bijvoorbeeld) en verschillende input (rollenspel, debatteren, de verschillen zoeken). Bij het thema 'Vakantie' kan men bijvoorbeeld door twee verschillende afbeeldingen (A ziet een afbeelding van Parijs en B van de Grand Canyon) spreken over vakantiebestemmingen, waarna men naar aanleiding van dezelfde afbeelding

(een afbeelding van een museum of een afbeelding van verschillende buitensporten) spreekt over activiteiten tijdens de vakantie. Binnen dit thema kan men bijvoorbeeld ook spreken over het favoriete vakantie land, de betekenis van vakantie in verschillende culturen, een vervelende ervaring tijdens een vakantie enzovoort. De leerders volgen een serie opdrachten binnen hetzelfde thema, zodat men heel gericht binnen dat thema kan oefenen. Het is aan de docent om alles goed te structureren. Op deze manier oefent een leerder precies die vaardigheden die hij nodig acht (bijvoorbeeld het gebruik van de werkwoordstijden, bepaalde woordenschat, taalhandelingen). Dit vergt wel enige

verantwoordelijkheid van de leerders. De Tandemactiviteit kan immers niet zonder meer worden opgenomen en beoordeeld – tenzij hiervoor externe software wordt gebruikt.

Taken

Langblog, Videochat en Tandem hebben we in 2011–2012 ontwikkeld en verder verbeterd in 2013 en 2014. De nadruk is in het laatste jaar echter komen te liggen op de meer onderwijsinhoudelijke kant. Welke taak is geschikt om online de mondelinge productie (Langblog) en de mondelinge interactie (Videochat) te oefenen? Wat werkt bijvoorbeeld goed voor *pair work* in Tandem? Omdat het nogal wat tijd kan kosten om goede taken te bedenken, hebben we een database (Open Educational Resources) gemaakt om taken te kunnen delen. Het principe is gebaseerd op dat van een wiki. Dat is een applicatie waarmee webdocumenten door meer redacteurs samen kunnen worden bewerkt. Docenten kunnen dan nieuwe opdrachten maken en delen of bestaande opdrachten kopiëren, bewerken en onder een andere naam opslaan. Hierdoor is het heel eenvoudig om het materiaal dat voor een taal is gebruikt, toe te passen in een andere taal. De database bevat taken in verschillende talen, waaronder het Nederlands, en is doorzoekbaar op taal, taak, applicatie en ERK-niveau.

In de afgelopen jaren hebben we onder andere in Groningen uitgebreide pilots gedaan. Zowel de leerders als docenten zijn erg te spreken over SpeakApps. Het maakt het mogelijk om de spreekvaardigheid extra aandacht te geven binnen een taal cursus, in de les én buiten de les. ■

Jeroen van Engen

Meer informatie over SpeakApps is te vinden op <www.speakapps.eu>. Hier kunt u terecht met vragen over het project, de applicaties, trainingen en workshops. Er is ook een YouTube kanaal met een overzicht van de applicaties, demonstratievideo's en meningen van docenten: <www.youtube.com/user/SpeakApps>.

Een meervoudige benadering van talen en culturen in het onderwijs

Op 25 juni 2014 werd het symposium *Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: Een meervoudige benadering van talen en culturen in het onderwijs* gehouden, georganiseerd door het lectoraat Taaldidactiek en Onderwijs van de Hogeschool Inholland in samenwerking met het European Centre of Modern Languages (ECML) van de Raad van Europa.

Nederland is een meertalig land met vele talen en culturen. Leerlingen moeten veel talen leren. Niet alleen vreemde talen zoals Engels, maar ook vaktaal en schooltaal. Tegelijkertijd spreken ze thuis een andere taal of een dialect. Interessant is te zien dat op scholen alle talen gescheiden van elkaar geleerd en onderwezen worden alsof er geen enkele samenhang tussen zou bestaan.

Dit congres wilde met de sprekers vanuit het project *Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures* (FREPA) van het ECML duidelijk maken dat er andere, efficiëntere en

misschien ook wel leukere mogelijkheden zijn om de leerlingen al deze verschillende talen bij te brengen. De talen kunnen met elkaar vergeleken en zo in samenhang met elkaar gebracht worden; het gehele talige referentiekader waarover leerlingen beschikken kan benut worden. Dat laatste is eigenlijk heel vanzelfsprekend als je even op een afstand kijkt naar wat je zelf doet als je ineens voor het blok gezet wordt, bijvoorbeeld in een land waarvan je taal niet of nauwelijks spreekt. Dan trek je ook alles uit de kast om te communiceren, bijvoorbeeld gebaren- of lichaamstaal, maar je legt ook snel links naar woorden die je al kent.

Aan het begin van de eerste workshop werden we uitgedaagd al onze talenkennis in te zetten. We kregen 'Eng Mausgeschichte' in vijf talen voorgelegd en moesten in tweetallen dit verhaal-tje reconstrueren met behulp van onze talenkennis (zie kader). Meteen waren

ENG MAUSGESCHICHT (LU)

Ä Muus spaziert mit ihrem Chlyne dür ds Huus. (SW-DE)

Od jednom oni čuju mašku. (SC)

Yavru fara çok korktu. (TR)

A mamãdiz ao rintinho: (PT)

'Hab nid Angscht u los.' (SW-DE)

I pred svojim začuđenim mališanom, ona počinj da laje: 'Ham, ham, ham.' (AL)

Elo huet de Kaz Angscht a leeft séeier fort. (SW-DE)

A mamã diz então ao seu filinho: (PT)

'Vidiš kako je potrežno biti dvojezičan!' (SC)

LU = Luxemburgs

TR = Turks

SW-DE = Schwytzerdütsch

PT = Portugees

SC = Servokroatisch

AL = Albanees

V.l.n.r. Rick de Graaff, Michel Candelier en Anna Schröder-Sura. Foto: Irene van Adrighem

alle workshopdeelnemers zeer geanimeerd met deze opdracht bezig. Als germanist werkte ik samen met iemand die meer kennis van Romaanse en Slavische talen had en zo kwamen we snel tot de oplossing. Ik ervoer hoe leuk ik het vond om het Zwitserduits dat ik in de loop van de tijd tijdens mijn vakanties in Zwitserland had geleerd nu eens in een studiecontext kon gebruiken.

In de tweede workshop werd onder meer ingegaan op geïntegreerde taaldidactiek waarbij de leerlingen gestimuleerd worden om verbanden tussen talen te leggen en om te profiteren van de synergie tussen talen die op school worden aangeboden. Zo is er bijvoorbeeld leerlingmateriaal ontworpen om met behulp van het Engels Duits te leren. Doelgroep zijn dan leerlingen die eerst Engels en daarna Duits leren (Kursisa & Neuner, 2006).

In de slotdiscussie vroeg Rick de

Graaff de symposiumdeelnemers wat zij meenamen naar hun lespraktijk en waar ze hun twijfels bij hebben. Enkele bedenkingen wil ik hier noemen, omdat ze duidelijk maken wat er bij een dergelijke geïntegreerde taaldidactiek voor obstakels leven bij leraren.

1. Men heeft bedenkingen bij de transfer van betekenissen, omdat deze niet altijd opgaat. Zo kunnen interferentiefouten ontstaan.
2. Hoe kun je bijvoorbeeld Turks of Berbers integreren in je lessen als je deze talen niet kent?
3. Deze aanpak staat haaks op de taalpolitiek met zijn nadruk op het Nederlands leren en het verbod op het spreken van andere talen dan het Nederlands behalve in de lokalen waar een vreemde taal geleerd wordt.

Wat betreft de onder (1) genoemde bedenking is het misschien goed te weten dat er meer positieve dan negatieve

transfer is. Van belang blijft dat leerlingen moeten weten dat ook negatieve transfer mogelijk is en leren daarmee om te gaan. Bij (2) kun je leerlingen als experts gebruiken. Vaak vinden ze dat heel leuk, maar dan moet de leraar dat wel kunnen hanteren.

Al met al was het een interessant symposium, waarvan het gedachtegoed helaas vaak nog ver afstaat van de praktijk. ■

Irene van Adrighem

Meer over deze aanpak vindt u op <<http://carap.ecml.at/>>. Voor 'Content Based Teaching' in combinatie met 'Plurilingual/cultural awareness' zie <<http://conbat.ecml.at/>>. Hier vindt u ook voorbeelden.

LITERATUUR

Kursisa, A., & Neuner, G. (2006). *Deutsch ist easy! Deutsch nach Englisch für den Anfangsunterricht. Deutsch als Fremdsprache. Lehrerhandreichungen und Kopierunterlagen mit Audio-CD.* München: Hueber.